

УДК 811.161.2'374
DOI: 10.26565/2227-1864-2020-87-04

Інновації лексикографічного опису українського світосприймання

Наталія Володимирівна Сніжко

кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник
відділу лексикології, лексикографії та структурно-математичної лінгвістики,
Інститут української мови НАН України (вул. Грушевського, 4, Київ-1, 01001, Україна);
e-mail: natasnow@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0003-3664-7079>

У статті представлена новітня методологія системного лексикографічного опису українського світосприймання другої половини XX – початку XXI ст., на основі якої лексикографи Інституту української мови НАН України укладають новий тлумачний словник мови творчих особистостей.

Словник містить зведений лексикон та художньо-образні засоби мови провідних українських письменників, публіцистів та перекладачів (Олеся Гончара, Євгена Сверстюка, Григора Тютюнника, Івана Дзюби, Миколи Лукаша, Юрія Андруховича, Оксани Забужко), який забезпечує перспективне моделювання мовної та концептуальної картин світу, дослідження ідіостилів творчих особистостей, з'ясування закономірностей розвитку мови і суспільства.

Словник є інноваційним за реєстром та лексикографічними прийомами системного опису лексики. У ньому представлена лексика епохи тоталітаризму та посттоталітарного періоду, яка не засвідчена тлумачними словниками. Для лексикографічного відтворення концептуальних домінант цих періодів застосовано систему гіперосилань між словниковими статтями, укладеними за творами різних авторів. Словник поєднує інформацію про індивідуально-авторське світобачення та спільне осмислення письменниками ключових понять епохи.

Інноваційне введення культурологічної та енциклопедичної інформації забезпечує лексикографічний опис досягнень української мовотворчості на тлі загальнолюдських культурних цінностей.

У перспективі – системний лексикографічний опис лексичних та художньо-образних надбань новітніх українських письменників, формування словника активного типу, загальномовного словника ідеографічного типу. Сучасна академічна лексикографія забезпечує макронаукові дослідження розвитку мови і суспільства, поглиблення теорії лексикології, лексикографії, дериватології, лінгвокультурології, лінгвосоціології, стилістики, розвиток теорії інтегральних лінгвістичних досліджень.

Ключові слова: тлумачна лексикографія, неолексикон, системний опис лексики, лексикографічне моделювання, мовна та концептуальна картина світу, творча особистість

Снежко Н. В. Инновации лексикографического описания украинского мировосприятия

В статье представлена современная методология системного лексикографического описания украинского мировосприятия второй половины XX – начала XXI ст., на основе которой лексикографы Института украинского языка НАН Украины формируют новый толковый словарь языка творческих личностей.

Словарь содержит сводный лексикон и художественно-образные средства языка украинских писателей, публицистов и переводчиков (Олеся Гончара, Евгения Сверстюка, Григора Тютюнника, Ивана Дзюбы, Николая Лукаша, Юрия Андруховича, Оксаны Забужко), которые обеспечивают перспективное моделирование языковой и концептуальной картины мира, исследование идиостилей творческих личностей, изучение закономерностей развития языка и социума.

Словарь является инновационным как в отношении словника, так и лексикографических способов системного описания лексики. В нем представлена лексика эпохи тоталитаризма и посттоталитарного периода, которая не отражена толковыми словарями. Для лексикографического воспроизведения концептуальных доминант этих периодов использовано систему гиперссылок между словарными статьями, составленными по произведениям разных авторов. Словарь объединяет информацию об индивидуально-авторском мировосприятии и общезыковым отражении ключевых понятий эпохи.

Инновационное введение культурологической и энциклопедической информации обеспечивает лексикографическое отражение достижений украинского языкотворчества на фоне общечеловеческих культурных ценностей.

В перспективе предусматриваем системное лексикографическое представление лексических и художественно-образных достижений современных украинских писателей, составление словаря активного типа и общезыкового идеографического словаря. Современная академическая лексикография обеспечивает макронаучные исследования развития языка и общества, углубление теории лексикологии, лексикографии, словообразования, лингвокультурологии, лингвосоциологии, стилістики, развитие теории интегральных лингвистических исследований.

Ключевые слова: толковая лексикография, неолексикон, системное описание лексики, лексикографическое моделирование, языковая и концептуальная картины мира, творческая личность

Nataliia Snizhko. Innovations in the lexicographic description of the Ukrainian worldview

The article presents the latest methodology of systematic lexicographic description of the Ukrainian worldview of the second half of the XX – beginning of the XXI centuries, on the basis of which lexicographers of the Institute of Ukrainian Language of the NAS of Ukraine compile a new explanatory dictionary of creative personalities.

The dictionary contains a consolidated lexicon and artistic means of language of the leading Ukrainian writers, publicists and translators (Oles Honchar, Yevhen Sverstyuk, Hryhor Tyutyunnyk, Ivan Dziuba, Mykola Lukash, Yuriy Andrukhovych, Oksana Zabuzhko), which provides perspective modeling of the language and conceptual picture of the world, research of idiosyncrasies of creative personalities, elucidation of laws of language and society development.

The dictionary is innovative in terms of register and lexicographic methods of systematic vocabulary description. It presents the vocabulary of the era of totalitarianism and the post-totalitarian period, which is not evidenced by explanatory dictionaries. For the

lexicographic reproduction of the conceptual dominants of these periods, a system of hyperlinks between dictionary entries compiled from the works of different authors was used.

The dictionary combines information about the individual author's worldview and the common understanding of the key concepts of the era by writers.

Innovative introduction of culturological and encyclopedic information provides a lexicographic description of the achievements of Ukrainian language creation against the background of universal cultural values.

In the future, it is possible to make a systematic lexicographic description of lexical and artistic heritage of the latest Ukrainian writers, the formation of a dictionary of the active type, a common ideographic dictionary. The combined work of the Ukrainian academic lexicographers provides macroscientific research on the development of language and society, deepening the theory of lexicology, lexicography, derivatology, linguoculturology, linguosociology, stylistics, development of the theory of integrated linguistic research.

Key words: explanatory lexicography, neolexicon, system description of vocabulary, lexicographic modeling, linguistic and conceptual picture of the world, creative personality

Новітня українська лексикографія увібрала в себе найкращі традиції вітчизняного й зарубіжного словникарства і забезпечує нині потреби сучасних макронаукових досліджень закономірностей розвитку мови і суспільства.

Узагальнені теоретичні та практичні здобутки системного лексикографічного опису надбань суспільства та створити новітні інтегральні словники – головне завдання сучасних академічних лексикографів.

Інтегрування реєстрів українських лексиконів у багатотомних лексикографічних працях, тлумачне опрацювання українського інноватикону кінця ХХ – початку ХХІ ст. із застосуванням модерних методологій системного опису лексики та лексикографічного моделювання мовних та концептуальних картин світу – основні напрями новітньої української лексикографії [1; 5–14].

Метою статті є презентація та наукове обґрунтування переваг модерних засобів лексикографічного відтворення українського світосприймання. Актуальність дослідження пов'язана з необхідністю поглиблення теорії систематизування оновленого українського лексикону, з'ясування тенденцій українського мовотворення та формування системи нових дефініцій для перспективного укладання тлумачних індивідуально-авторських неолексиконів.

У СМТО представлено абсолютно новий реєстр слів, що містить авторські новотвори та здобутки українського суспільства, які досі не зафіксовані академічними тлумачними словниками. Застосовано нові засоби лексикографічного відтворення системних зв'язків слів та їхніх значень. Подано цитати сучасних українських письменників, публіцистів та перекладачів, які відтворюють особливості національного світосприймання й увиразнюють закономірності розвитку мови і суспільства другої половини ХХ – початку ХХІ ст. [6–9; 11].

Уперше на сторінках тлумачного словника подаємо культурні та енциклопедичні довідки, які дозволяють глибше пізнати мотивацію авторського мовотворення та увиразнити культурно значущі поняття.

Як і належить, у словнику мови творчих особистостей детально представлено образні засоби, порівняння, метафори, стійкі сполучення слів, фразеологічні здобутки письменників. Для

їхнього позначення використовуємо елементи метамови традиційного тлумачного словника і застосовуємо новий спосіб систематизування – виокремлення новим рядком нового образного чи фразеологічного вживання уже відомого слова. Варто зазначити, що СМТО містить досить вагому частку нового метафоричного фонду, створеного письменниками на основі слів лексичного ядра мови. У такий спосіб закладаємо основу системного дослідження динаміки системи образних засобів мови та створення загальномовного словника золотих метафор України [6; 9].

Концепція словника мови творчих особистостей України передбачає засвідчення різних способів оновлення українського лексикону та змін мовної свідомості у зв'язку з новими глобалізаційними процесами. Її основою постають теоретичні праці та словники Г. М. Вокальчук, Є. А. Карпіловської, Н. Ф. Клименко, А. М. Нелюби, О. А. Стишова, О. О. Тараненка та ін.

Метою сучасних лексикографічних проєктів є створення потужної бази даних для системного дослідження динаміки мови і суспільства упродовж значних періодів часу. Від слова та його значення – до загальних закономірностей розвитку мови і суспільства – така основна методологічна засада сучасної лексикології та лексикографії. Такий підхід забезпечує макронаукові перспективи сучасної лінгвоукраїністики.

Новий СМТО слугуватиме наповненню загальномовного тлумачного словника новою лексикою та новими образними засобами мови, а також постане основою наступного інтегрального опису мовотворчості письменників новітньої української літератури. За зразком «Українського лексикона кінця ХVІІІ – початку ХХІ ст.: словника-індекса» (2017) маємо змогу створити зведений словник мови творчих особистостей другої половини ХХ – ХХІ ст. [14]. Це забезпечує адекватне лексикографічне моделювання мовної та концептуальної картин світу в діахронному вимірі.

Внаслідок застосування нового прийому гіперпосилань між словниковими статтями авторському колективу словника вдалося змоделювати основу концептуальної картини світу письменників та українського суспільства другої половини ХХ – початку ХХІ ст., визначити

ключові слова епохи [8]. Вони є інноваційними, такими, що відрізняються від представлених в одинадцятитомному Словнику української мови (1970–1980) [4]. На основі лексичних та художньо-образних надбань Олесея Гончара, Євгена Сверстюка, Григора Тютюнника, Івана Дзюби, Миколи Лукаша, Юрія Андруховича та Оксани Забужко постають концептуальні доміанти епохи тоталітаризму та посттоталітарного періоду, які не відображені Словником української мови в 11-ти томах. Проте, варто зазначити, що в одинадцятитомному Словнику української мови належно відтворено архетипи та константи української культури, які досліджені у низці інтегральних лінгвістичних праць [1; 5; 6–13].

Неолексикони українських письменників другої половини ХХ – початку ХХІ ст. відтворюють осмислення негативних явищ епохи тоталітаризму, засвідчують прагнення прогресивних діячів до гуманізації та демократизації життя суспільства, незалежності України, її виходу з-під імперського ярма. Зіставлення реєстрів 11-томного СУМ та СМТО – шлях до з'ясування закономірностей розвитку мови і суспільства другої половини ХХ – початку ХХІ ст., глибокого осмислення процесів новітнього Українського Відродження.

У новому словнику концептуальні доміанти епохи тоталітаризму (**тоталітарний терор, сталінська система, голодомор, імперія зла, чиновницька сваволя, зрадник, розгул русифікації** та ін.) відтворено глибоко наповненими групами слів, що постають внаслідок застосування гіперпосилань між словниковими статтями різних авторів (позначка – Див. у кінці статей). Новий СМТО заповнює реєстр загальнономовного словника тією лексикою, яка необхідна для глибокого системного осмислення негативних явищ тоталітаризму. Це надзвичайно важливо для запобігання подібним явищам, вироблення далекоглядної стратегії та тактики утвердження незалежної України у світовому полікультурному просторі.

Поряд з цим новий тлумачний словник відтворює спільне бачення письменниками таких важливих констант культури як **Бог, любов, віра, сім'я, рідний край, козацький рід, генетична могутність нації, Українське Відродження** та ін. Уперше розпрацьовуємо у тлумачному словнику стійкі сполучення слів **козацький рід, козацький дух, незламний дух козацьких натур, козацький нащадок, духовне життя, духовні цінності, духовна сфера, духовна краса, духовне здоров'я, духовне відродження, Українське Відродження** та ін.:

дух*: **незламний дух козацьких натур, уроч.** Про волелюбність – визначальну рису українського народу на всіх етапах його історичного розвитку. *Втративши Україну, він [М.В. Гоголь] опинився в духовному вакуумі. Він задихався від нестачі повітря. Звідси його*

містика, муки, страждання, почуття найчорнішої безвиході... З'являлись час від часу якісь нові інтереси, нібито близькими ставали інші реальності та ілюзії, але ніщо не могло замінити йому Україну, її сонце, поезію, сміх, її здорову народну кров і незламний дух (хай і покріпачених, хай і закутих) козацьких натур (О. Гончар, Щоденники, 1976, т. 2, 273). – Микола Васильович Гоголь (1809–1852) – визначний український і російський письменник, що походить з козацько-старшинського роду Гоголів-Яновських. Автор роману «Мертві душі», збірок «Вечори на хуторі біля Диканьки» («Сорочинський ярмарок», «Пропала грамота», «Ніч перед Різдом та ін.», «Миргород» («Старосвітські поміщики», «Тарас Бульба», «Вій»), «Петербурзькі повісті» («Шинель», «Нотатки божевільного та ін.). – Див. **козацька порода; козацька душа; козацький рід; козацький нащадок; Світлий Козацький Дух; натура, як у тура; сила козаччини; мужні й сильні духом; геній світового масштабу.**

Постають нові метафоризовані назви України (**Богом дана нам Україна; Мати; Україна-Мадонна; Україна-ненька; степова, сонячна, козацька, незрівнянна Україна** та ін.), створені та засвідчені Олесем Гончаром у тритомних «Щоденниках» та збірці творів «Далекі вогнища» [2; 3]:

Україна-Мадонна, ~и-~и, ж., перен. Урочиста назва України, яка для українців є найріднішою і найдорожчою, як рідна матір (мадонна) для кожної людини. *А сьогодні 30 квітня, сьогодні Великдень! Ми в Кончі. І кульбаба вже золотаво цвіте (Леся назбирала), і так сонячно, і повінь велика на луках, і звідкись здалека ніби долинують над водами дзвони – великодній благовіст!.. Але то лиш дзвони дитинства... Треба, пора братися за роботу! Ще оцю для тебе святу книгу встигнути б написати, книгу **України-Мадонни...*** (О. Гончар, Щоденники, 1978, т. 2, 336). – Див. **Богом дана нам Україна; Мати; Україна-ненька; Мадонна; Богоматір; Богородиця; Мати Божа; як у Рафаеля.**

Золотими метафорами (за висловом Олесея Гончара) представлені у словнику найталановитіші люди України: Тарас Шевченко (**духовний Мойсей української нації; прапор нації, світоч**), Павло Тичина (**титан духом; найспівучіша пісня української літератури ХХ віку**), Олександр Довженко (**людина-орел, людина-легенда**), Ліна Костенко (**високі мальви поезій**), Ніна Матвієнко (**українське колібри; спів з небес**), перший український театр, створений Марком Кропивницьким 1882 р. (**театр корифеїв; женьшеневий куц геніїв театру; орлине гніздо корифеїв**) та ін.:

куц*: **женьшеневий куц геніїв театру, перен., уроч.** Про визначних представників першого незалежного професійного українського театру, заснованого 1882 р. Марком Лукичем

Кропивницьким у Єлисаветграді (нині – місто Кропивницький), – Івана Карпенка-Карого (Івана Карповича Тобілевича, 1845–1907), Михайла Петровича Старицького (1839–1904), Марка Лукича Кропивницького (1840–1910), Миколу Карповича Садовського (1856–1933), Марію Костянтинівну Заньковецьку (1854–1934), Панаса Карповича Саксаганського (1859–1940) та ін. театральних діячів. | Образно. *Як на Правобережжі степовий край дав нашій культурі цілий женьшеневий куц геніїв театру – братів Тобілевичів, так цей полтавський закутень вродив світові геніїв музики... Якийсь дивний магнетизм має в собі українська земля!* (О. Гончар, Щоденники, 1993, т. 3, 475). – Китайське слово **женьшень** означає «корінь життя». – Пор.: **театр корифеїв; спадщина корифеїв; орлине гніздо корифеїв; Музей Кропивницького.**

Внаслідок інноваційних способів лексикографічного опису Україна постає органічною ланкою світового культурного розвитку [9]. Довідкова частина словника дає також коротку інформацію про творчих особистостей світу: Санті Рафаеля, Франческо Бартоломео Растреллі, Клода Моне, Вольфганга Амадея Моцарта, Людвіга ван Бетховена, Михайла Олександровича Шолохова, Василя Макаровича Шукшина та ін. Постають уселюдські цінності, увиразнюється вагомість високої естетики творчих особистостей, гуманізму, людинолюбства і людинознавства:

моцартівський, -а, -е. Стос. до Вольфганга Амадея Моцарта (1756–1791) – австрійського композитора XVIII ст., віртуозного скрипаля, піаніста, клавесиніста, диригента, одного з найкращих мелодистів, глибокого гуманіста. *Із цих зближень, реальностей, із твоїх уявлень, фантазій і візій виростає щось єдине, народжується ота моцартівська гармонія мистецтва. Буде «Собор»!* (О. Гончар, Щоденники, 1967, т. 1, 411); *Мові Шевченковій не перестая дивуватись. Не вчився в школах, півжиття минуло поза Україною, а звідки ж ця мовна розкіш, така музика, така моцартівська чистота? Абсолютне естетичне чуття. Народну пісню взяв як надійний взірць* (О. Гончар, Щоденники, 1990, т. 3, 285). – Вольфганг Амадей Моцарт прожив лише 36 років, але створив безліч творів у різних жанрах (симфонії, квартети, тріо, сонати, концерти, опери, твори для хору з оркестром, особливо знаменитий «Реквієм»). Музика В. А. Моцарта відображає зв'язки різних культур, його особисте широке й багате світосприймання. З шестирічного віку він подорожував країнами Європи, разом з батьком та сестрою давав концерти у різних країнах, грав у чотири руки з Й. С. Бахом. П. І. Чайковський, який високо цінував красу мелодійних образів В. А. Моцарта, зазначав, що саме завдяки йому він зрозумів, що таке музика. – Див. **За Богом**

одразу йде батько; буклі Моцартових часів; Моцартове місто;

Шукшін: наш український Шукшін, *перен., уроч.* Про Григора Михайловича Тютюнника (1931–1980) – українського письменника, лауреата премії імені Лесі Українки та Шевченківської премії (посмертно), який, подібно до російського письменника та кіносценариста Василя Макаровича Шукшина (1929–1974), надзвичайно правдиво й різноаспектно відтворював життя звичайних людей у новелах, оповіданнях («Зав'язь», «Деревій», «Батьківські пороги», «Крайнебо», «Коріння»), повістях («Климко», «Вогник далеко в степу»), творах для дітей («Степова казка», «Ласочка», «Лісова сторожа»). *Великий це для нашої літератури удар. Адже пішов автор творів класичної вартості [Г. М. Тютюнник], відійшов з поля битви наш український Шукшін. Вічна пам'ять тобі, друже. Так рано судилося покинути світ обом цим лицарям, братам-однодумцям... Хто їх замінить у цій багатотраждальній літературі?* (О. Гончар, Щоденники, 1980, т. 2, 403). – В. М. Шукшін – автор романів («Любавіни», «Я прийшов дати вам волю» та ін.), збірок оповідань та повістей («Земляки», «Сільські жителі», «Там, удаліні», «Характери» та ін.), режисер-постановник фільмів («Живе такий хлопець», «Дивні люди», «Калина червона» та ін.), виконавець ролей у фільмах («Тихий Дон», «Коли дерева були великими», «Два Федора», «Комісар», «Калина червона», «Вони воювали за Батьківщину» та ін.). Заслужений діяч мистецтв РРФСР.

У новому СМТО подано різні ідеографічні групи лексики, які є основою перспективного моделювання мовної й концептуальної картин світу. Варто зазначити, що за реєстрами Олеса Гончара помітно розширюється група сакральної лексики: **Бог-творець, Найвищий Розум, Покровитель Небесний, Сила небесна, Вища сила, Богоматір, Пречиста Богоматір, Пресвята Мати** та ін. Збільшується кількість суспільно-політичної лексики, а також лексики з нової галузі знання – людинознавства. Представлено письменницьке розуміння внутрішнього світу людини, особливостей її світосприймання, засвідчено творчий геній людства.

За реєстром нового словника моделюємо співвідношення духовного і бездуховного, прогресивного і регресивного, творчого і руйнівного, доброго і злого і т. д. Уперше одержуємо глибоке наповнення синонімічних рядів та ідеографічних груп з домінантами **зрадник, знедуховлення, дегуманізація, п'ята колона** та под., які адекватно відтворюють наслідки багаторічного негативного впливу на соціум тоталітарної системи.

Отже, СМТО відтворює особливості авторського сприйняття світу й моделює загальнолюдське розуміння констант культури й

новітнього процесу Українського Відродження. Це вагома ланка системного лексикографічного відтворення нового українського світосприймання засобами тлумачної лексикографії.

Укладання нового словника підкреслило вагомість традиційних засобів системного опису лексики та увиразнило потужність гіперпосилань

для моделювання ключових слів епохи та закономірностей українського світосприймання. Застосування блоків культурологічної інформації вводить словник в багатогранний полікультурний простір з універсальними та національними культурними домінантами.

Література

1. Активні ресурси сучасної української номінації: ідеографічний словник нової лексики / відп. ред. Є. А. Карпіловська. Київ: ТОВ «КММ», 2013. 416 с.
2. Гончар О. Т. Далекі вогнища. Київ: Рад. письменник, 1987. 287 с.
3. Гончар Олександр. Щоденники: у 3-х т. Київ: Веселка, 2008.
4. Словник української мови: в 11-ти томах. Київ: Наукова думка, 1970–1980. Т. 1–11.
5. Словник української мови в 11 томах. Додатковий том: у 2-х кн. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.
6. Сніжко Н. В. Гармонія українського світосприймання та лексикографування. У *пошуках гармонії мови*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2020. С. 345–355.
7. Сніжко Н. В. Концептуальні домінанти мовосвіту Олесь Гончара. *Культура слова*. вип. 88. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 164–173.
8. Сніжко Н. В. Метамова словника мови творчих особистостей України: традиції та інновації. *Eurasian scientific congress. Abstracts of the 8th International scientific and practical conference*. Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain. 2020. P. 271–277. URL: <https://sci-conf.com.ua> (дата звернення 15.09.2020).
9. Сніжко Н. В. Національні та загальнолюдські культурні цінності у «Словнику мови творчої особистості». *Національна ідентичність в мові і культурі*. Зб. наук. праць. Київ: Талком, 2020. С. 163–168.
10. Сніжко Н. В. Неолексикон Олесь Гончара: лексикологічний та лексикографічний виміри. *Українська мова*. Київ, 2017. № 2. С. 109–120.
11. Сніжко Н. В. Тенденції оновлення лексикону та джерельної бази сучасної академічної лексикографії. *Галактика слова*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2020. С. 123–136.
12. Сніжко Н. В. Українська ідеографія: історія, сучасний стан та перспективи. *Українська мова*. 2016. № 4. С. 28–43.
13. Сніжко Н. В. Український мовосвіт XVIII–XXI століття: проблеми інтегрального лексикографічного моделювання. *Система і структура східнослов'янських мов*. Зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. вип. 12. 2017. С. 73–84.
14. Український лексикон кінця XVIII – початку XXI ст.: словник-індекс: у 3-х т. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.

References

1. Aktyvni resursy suchasnoi ukrainskoi nominatsii: ideohrafichnyi slovnyk novoi leksyky (2013) / Vidp. red. Ye. A. Karpilovska. Kyiv: TOV «KMM», 416 s.
2. Honchar, O. T. (1987). Daleki vohnyshcha. Kyiv: Rad. pysmennyk. 287 s.
3. Honchar, O. T. (2008). Shchodennyky: u 3-kh t. Kyiv: Veselka.
4. Slovnyk ukrainskoi movy (1970–1980): v 11-ty tomakh. Kyiv: Naukova dumka, T. 1–11.
5. Slovnyk ukrainskoi movy v 11 tomakh (2017). Dodatkovyi tom: u 2-kh kn. Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho.
6. Snizhko, N. V. (2020). Harmoniia ukrainskoho svitosprymannia ta leksykohrafuvannia. U *poshukakh harmonii movy*. Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho, 345–355.
7. Snizhko, N. V. (2019). Kontseptualni dominanty movosvitu Olesia Honchara. *Kultura slova*. vyp. 88. Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho, 164–173.
8. Snizhko, N. V. (2020). Metamova slovnyka movy tvorchykh osobystostei Ukrainy: tradytsii ta innovatsii. *Eurasian scientific congress. Abstracts of the 8th International scientific and practical conference*. Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain. 271–277. URL: <https://sci-conf.com.ua> (data zvernennia: 15.09.2020).
9. Snizhko, N. V. (2020). Natsionalni ta zahalnoiudski kulturni tsinnosti u «Slovnyku movy tvorchoi osobystosti». *Natsionalna identychnist v movi i kulturi*: zb. nauk. prats. Kyiv: Talkom, 163–168.
10. Snizhko, N. V. (2017). Neoleksykon Olesia Honchara: leksykologichnyi ta leksykohrafichnyi vymiry. *Ukrainska mova*, 2, 109–120.
11. Snizhko, N. V. (2020). Tendentsii onovlennia leksykonu ta dzherelnoi bazy suchasnoi akademichnoi leksykohrafii. *Halaktyka slova*. Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho, 123–136.
12. Snizhko, N. V. (2016). Ukrainska ideohrafiia: istoriia, suchasnyi stan ta perspektyvy. *Ukrainska mova*, 4, 28–43.
13. Snizhko, N. V. (2017). Ukrainskyi movosvit XVIII–XXI stolittia: problemy intehralnoho leksykohrafichnoho modeliuвання. *Systema i struktura skhidnoslovianskykh mov*. Zb. nauk. prats. Kyiv: Vyd-vo NPU im. M.P. Drahomanova. vyp. 12, 73–84.
14. Ukrainskyi leksykon kintsia XVIII – pochatku XXI st.: slovnyk-indeks: u 3-kh t. (2017). Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho.

Снежко Наталия Владимировна, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник отдела лексикологии, лексикографии и структурно-математической лингвистики, Институт украинского языка НАН Украины (ул. Грушевского, 4, Киев-1, 01001, Украина); e-mail: natasnow@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0003-3664-7079>

Nataliia Snizhko, Candidate of Philological Sciences, Senior Researcher of Department of Lexicology, Lexicography and Structural and Mathematical Linguistics of the Institute of the Ukrainian Language of the National Academy of Sciences of Ukraine (4 Grushevsky Str., Kyiv, 01001, Ukraine); e-mail: natasnow@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0003-3664-7079>